

ERDÉSZETI LAPOK

a magyar erdészegylet

K Ö Z L Ö N Y E.

Negyedik évfolyam. III. füzet. Martius 1865.

A sarjerdő.

(Folytatás.)

A sarjerdő vágásának idejéről és módjáról.

A sarjerdőt vagy ősszel a lombhullás után december végéig; vagy tavasszal a nedvkeringés beállta előtt — februarius közepétől martius végéig — szokták vágni. Magas hóban mely a mély vágást akadályozza nem szabad vágni.

Mind az őszi mind a tavaszi vágásnak meg vannak előnyei és hátrányai; az őszi vágás mellett szól: hogy az ősszel vágott fának nagyobb tűzereje és szívóssága van, nem oly könnyen korhad s a tuskók az úgynevezett „elvérzés“ azaz nedv-kifolyás által nem gyengülnek, — hogy a tuskó szíjjácsához jobban tapadó kéreg a vágás alkalmával oly könnyen le nem reped, — hogy a vágásra több idő van, s a fa-kihordás a tuskók sértése nélkül tavaszig könnyebben esz- közölhető, — hogy a tuskók tavasszal korábban hajtanak ki, s így a hajtások, kiképződésükre és megfásodásukra őszig több időt nyer- vén, az őszi kora fagyok által nem szenvednek. Az őszi vágás hátrá- nyaihoz tartozik, hogy a tuskók a fagy által megrepesztve, gyakran, kivált a bükknél, kivesznek; s hogy a kényesebb fanemek kora ta- vaszszal előtörő hajtásai, a tavaszi késői fagyok által szenvednek.

A tavaszi vágás ellen fel lehet hozni: hogy a tavasszal vágott fa kevésbé tartós és nem oly jó tűzerejű, a tuskók könnyen elvérzenek s kérgök lereped; hogy a vágási idő legfeljebb 2 hónapig tartván a vágással és kihordással sietni kell, s e miatt nagyobb vágásokat csak sok munkáskéz segítségével, mely a tavaszi mezei munka miatt többnyire drága pénzen sem kapható, lehet véghezvinni; — hogy a fakihordásnál a már éledni kezdő tuskók könnyen megsérülnek — hogy a tuskók későbben hajtván ki, a sarjak őszig nem fásodhatnak meg mindég eléggé, s az őszi fagyok által szenvednek.

Ezen elősorolt lényeges hátrányok daczára még is majdnem általánosan a tavaszi vágás van gyakorlatban még pedig azért, mert az őszi vágás után a tuskókat a fagy nagyon megviseli és mert a legtöbben azon nézetten vannak, hogy a tavaszi vágás a sarjadzást jobban elősegíti. A tapasztalás azonban eziránt még semmi biztosat nem nyújtott, a miért is igen kívánatos volna ez irányban összehasonlító kísérleteket tenni, mert azon esetre, ha az őszi és tavaszi vágásnak egyenlő befolyása lenne a sarjadzásra, akkor föltétlenül az őszi vágást kellene alkalmazni.

Az általános vágási időre nézve kivételt képeznek az égerlápok melyek csak fagyon — és a csererdők, melyek a cserkéreg hántása végett a kilombodzaskor vágatnak.

A vágások kijelölésénél tekintettel kell lenni:

a) Arra, hogy a fa könnyen és minden kár nélkül az ifjításra nézve hordassék ki a vágásból; e tekintetben tanácsos a vágást a letarlandó erdőrészt legtávolabbi részén kezdeni, hogy a fuvarozás a tuskók kimélése végett ne a letarolt téren át történjék;

b) arra, hogy a talaj a szárító keleti — és az érzékenyebb fanemek sarjai a zord és hideg éjszakai szelek ellen védve legyenek; e célból a keskeny vágások hosszú szárnyoldalának éjszaknyugotról délkeletre mutató irányt kell adni s az ily irányu vágási térek délnyugotról északkeletnek vezetendők.

Oly helyi viszonyok közt hol egyszerre az *a)* és *b)* pontnak eleget tenni nem lehet, a fontosabb körülmény veendő tekintetbe.

A levágás éles szerszámokkal lehető mélyen és simán úgy történik, hogy a tuskó meg ne hasadjon, azon forgácsok ki ne álljanak és a kéreg le ne váljék.

A lehető mély vágás hasznát már fennebb kiemeltük. Sokan azt javasolják, hogy minden következő vágás alkalmával egy pár hüvelyk hosszú csonkot kell hagyni, az az mindég csak az új fában vágni, mert annak vékonyabb kergét a rügyek könnyebben áttörrik; ez azonban a tapasztalás szerint nem czélszerű, s legfeljebb a bükknél és más már igen koros, több fordát átélt kemény és vastag kergű tuskóknál ajánlható.

A vágásban minden még a legcsekélyebb fekvő hajtás is levágandó, s csak ha valamivel vastagabb rudakat akarunk nevelni, hagyandó meg 40—50 darab holdanként a legszebb karókból még egy fordán által.

Vastagabb karók levágására legczélszerűbb a közönséges éles fejsze. Hogy a tuskó meg ne repedjen kétfelőlről kell vágni még

Fig. 2.

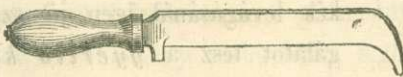
pedig úgy, hogy a vágás alsó lapja mind a két oldalról egy sima s a víz könnyű lefolyását elősegítő kevésbé harántékos lappá egyesüljön (Fig. 2.) Tavaszi vágáskor ha lehetséges a vágási lapnak déli irányt adjunk, mert a meleg nagyobb behatása a nedvfolyást előbb megszünteti. A tuskó közepe felé mélyedő kétfelől való berovatkolás

(Fig. 3.) nagyon rossz mert ilyen vágási lapok, az azokon meggyűlő víz következtében nem forradnak, sőt inkább közepükön bekorhadnak. A fűrészszel való vágás szinte ez okból nem tanácsolandó, mert az érdes vágási lapokról a víz le nem folyhatván oly könnyen, azok bekorhadnak. Vékonyabb, mint I hüvelyknyi karókat melyek a fejsze alatt lehajolnak, az erdei kaczorral (Fig. 4) jobb és szaporább vágni, még

Fig. 3.

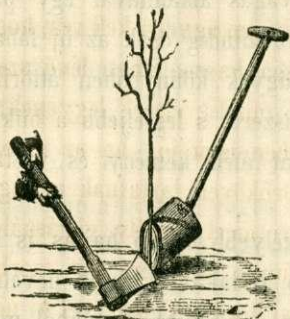
Fig. 4.

jobb és szaporább vágni, még

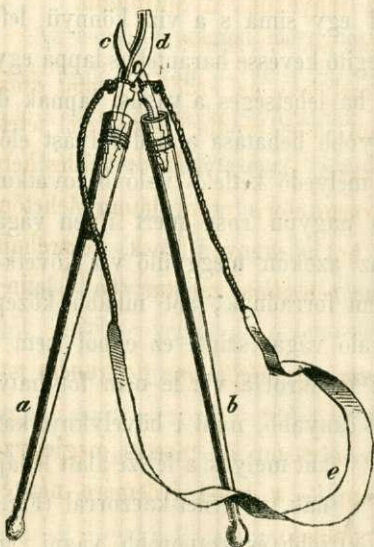
pedig akként, hogy a favágó a gesztecskét bal kezével lehajtván, a vágást majdnem tetőirányosan lefelé intézi. Minthogy azonban ily módon a tuskók igen gyakran lerepednek és azután jól be nem forradhatnak, czélszerűbb, különösen oly fanemeknél, melyek kiméletesebb bánásmódot igényelnek, a következő készüléket használni:

Fig. 5.

a 10—15 hüvelyknyi hosszú, alsó végén harántékosan metszett, felső végén pedig könnyen kezelhető nyelbe illesztett tőkécskét (Fig. 5) egyik munkás a gesztecske tövéhez tartja, míg a másik munkás éles fejszéjével, a vágást a tőkecs haránt lapjára irányozva, a gesztecskét egy csapással levágja. Még szaporábban megy a munka a hosszunyelű faollóval (Fig. 6). Ennek egész hossza, a 24 hüvelyk hosszú *a. b.* fanyelekkal együtt 34 hüvelyk; a vágáskor a *c.* aczélkés czélszerűbben *domboru* (nem mint a rajzban *homoru*) élével a *d.* pofa hasadékába mélyed. Az ollóra kötött heveder me-

Fig. 9.

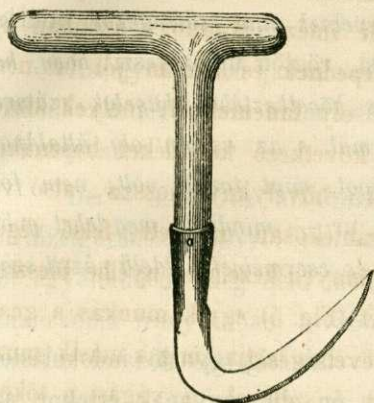
lyet a munkás e szerszám könnyebb hordása végett nyakába vesz el is maradhat, minthogy a munkást az olló forgatásában, a jobb vagy bal oldalról való használatnál gátolja.

Ezen olló segítségével minden megerőltetés nélkül 1—1½ hüvelyknyi vastag gesztecskét lehet egészen simán és mélyen levágni.

Még vékonyabb gesztecskék levágásánál igen jó szolgálatot tesz a *gyéritő kés*

Fig. 7.

(Fig. 7), melynek használata igen egyszerű: a munkás a levágandó gesztecskét baljába, jobbába pedig a szerszám markolatát fogva a kést a gesztecske tövéhez illeszti s ezt egy erős oldal rántással egyszerre elmetshi.

Főképen ügyelni kell reá, hogy a vágásnál használatban lévő szerszámok mindég élesek legyenek, e tekintetben igen jó, ha az uraság

költségén vályuba illesztett forgató közsörűkövek tartatnak a vágásokban, mire annál nagyobb szükség van, mert a mély vágásnál a földdel gyakran érintkezésbe jövő szerszámok okvetlen oly csorbákat is kapnak, melyeket a munkás magával hordott fenkövével ki nem közsörülhet, s akkor csorba és tompa szerszámjával igen sok kárt tesz. —

(Folytatása következik.)

Az erdők, mint esőzési tényezők, a síkföldön.

(Olvastattott a m. Akadémia nov. 28-ki ülésében.)

Székfoglaló értekezésemre, melyben *az erdőkről, mint esőzési tényezőkről, a sík földön* szólottam, több rendbeli észrevétel tétetett.

Annál szivesebben vettem ezeket, mert a vitályos kérdés helyes megoldását csak is *elfogulatlan* eszmecsere útján látom lehetőnek, még pedig épen itt, e falak közt, hol a szenvedélynek, részrehajlásnak az érvek irányában el kellene némulnia, megtartván a latin író mondatát:

Nos et refellere sine iracundia, et refelli sine pertinacia parati sumus.

Némely állításomra H. J. ur olvasott fel tüzetes megjegyzéseket. Ezekre felelek ime, s válaszom — a dolog érdemére nézve — következő néhány sorba lenne foglalható.